

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت امور باغبانی

دستور العمل فنی کشت زیره سبز

تابستان ۹۸

زیره سبز

Cuminum Cyminum

گیاهی کوچک، علفی به ارتفاع ۱۵ تا ۵۰ سانتی متر و دارای ریشه دراز باریک به رنگ سفید و ساقه ای راست و منشعب به تقسیمات دو تایی است. منشأ اولیه آن ناحیه علیای مصر و سواحل نیل بوده است، ولی امروزه به حالت نیمه وحشی در منطقه وسیعی از مدیترانه، عربستان، ایران، و نواحی مختلف می روید و یا در این نواحی پرورش می یابد. برگهای آن متناوب، شفاف، بی کرک، منقسم به بریدگیهای بسیار نازک و ظریف ولی دراز و نخی شکل است. گلتهائی کوچک، سفید یا صورتی رنگ و مجتمع به صورت چتر مرکب دارد. میوه آن بیضوی کشیده، باریک در دو انتها، بسیار معطر، به طول ۶ میلی متر، به قطر ۱/۵ میلی متر و پوشیده از تارهای خشن است. بعضی از واریته های این گیاه میوه های عاری از تار دارند. رنگ میوه بر حسب واریته های مختلف گیاه ممکن است زرد تیره یا خرمائی مایل به سبز و یا خاکستری باشد.

* نیاز اکولوژیکی

این گیاه در طول رویش به حرارت مناسب و نور کافی نیاز دارد مقدار اسانس گیاهان که در مناطق گرم با نور فراوان می رویند بیش از مناطق دیگر است. این گیاه در مرحله گل دهی و تشکیل میوه به رطوبت کمتری نیاز دارد. خاکهای با بافت متوسط و خاکهای لوم شنی، خاکهای مناسبی برای تولید زیره سبز هستند. کشت در خاکهای سبک شنی و تهی از مواد و عناصر غذایی مناسب نیست چون این خاکها شرایط را برای ابتلای گیاهان به بیماریهای قارچی آماده می کنند. PH خاک برای کشت زیره سبز ۴/۵ تا ۸/۲ مناسب است.

* تاریخ کاشت

طی تحقیقات انجام شده بهترین تاریخ کشت زیره سبز، نیمه دوم آذر تا اوائل دی می باشد.

* روش کاشت

جهت کاشت زیره سبز ابتدا زمین در پاییز شخم خورده و در زمان مناسب به وسیله دیسک و ماله کلوخه ها خرد و خاک کاملاً نرم و هموار شده و آماده کشت می گردد. برای شخم اراضی شیبدار، جهت شخم می بایست عمود بر جهت شیب باشد و اگر زمین موردنظر در چند جهت شیب داشته و تپه ماهوری باشد، باید شخم روی خطوط تراز زده شود. این کار علاوه بر جلوگیری از فرسایش، در افزایش ذخیره رطوبت خاک تأثیر زیادی دارد. در اراضی که با مشکل شوری مواجه هستند لازم است از روش کشت کرتی استفاده نمود.

در شرایط آبی و خاک مساعد حدود ۱۵-۱۲ کیلوگرم بذر جهت کشت در یک هکتار مورد نیاز است که در شرایط دیم و نامطلوب این مقدار تا نصف کاهش می یابد. قبل از کشت بهتر است بذور زیره سبز را با سموم قارچ کش مثل کاربندازیم یا رورال به نسبت ۱ تا ۲ در هزار ضدعفونی کرد.

***آبیاری**

زیره سبز گیاهی بسیار کم توقع می باشد و آبیاریهای مکرر مخصوصاً همراه با کودهای ازته نه تنها در افزایش عملکرد مؤثر نیست بلکه سبب کاهش محصول و نیز گسترش بیماریها می شود. البته در طول دوره جوانه زدن نباید زمین خشک شود که در این صورت بذرها به طور غیریکنواخت سبز می گردند. آبیاری اول در روش هیرم کاری قبل از کاشت و در روش خشکه کاری بعد از کاشت انجام می شود. بهتر است یک دور آبیاری (در صورت عدم بارندگی مناسب) در زمان استقرار گیاه و یک دور آبیاری هم نزدیک به شروع گلدهی (دهه اول اردیبهشت) انجام گیرد و در طول دوران گلدهی و هنگام رسیدن و کامل شدن میوه، مزرعه زیره را نباید آبیاری کرد چون از عملکرد و کیفیت محصول می کاهد. در کشت ردیفی چنانچه از سیفون برای آبیاری استفاده شود علاوه بر افزایش راندمان آبیاری، یکنواختی بیشتری در وضعیت سبز محصول بوجود خواهد آمد و در نتیجه عملکرد افزایش خواهد یافت.

*** برداشت محصول :**

محصول معمولاً ۱۰۰ تا ۱۲۰ روز پس از کشت آماده برداشت میشود از اردیبهشت تا اوایل خرداد می توان زیره سبز را برداشت نمود. عمل برداشت معمولاً با دست انجام می گیرد. گیاهان را با دست از ریشه بیرون کشیده یا با داس برداشت می کنند. سپس آنها را باید خشک نمود. پس از بوجاری باید بذرها را از سایر اندام ها جدا و با استفاده از جریان هوا آنها را تمیز و بسته بندی کرد.

نیازهای اکولوژیک زیره سبز

نام علمی: *Cuminum cyminum*

نام تیره: Umbelliferaeae

حوزه پراکندگی: ایران، هند، پاکستان، سوریه، عراق، ترکیه، چین، مراکش، مصر

تیپ رشد: علفی و یکساله

گیاهشناسی: ساقه دارای انشعابات ظریف و فراوان، برگها ظریف و پنجه مانند، گلها چتر مرکب

تراکم گیاهی:

میزان بذر مورد نیاز کاشت: ۱۵-۱۲ کیلوگرم در هکتار

روش کاشت: بذر

میزان آبیاری: کاشت به صورت دیم و یا آبیاری محدود

خاک مناسب: خاکهای لومی شنی یا رسی آهکی با زهکش خوب

PH مناسب: ۳-۴/۵

EC خاک: ۲ دسی زیمنس

نور مناسب: آفتاب کامل

دمای مناسب جوانه زنی: ۹-۶ درجه سانتیگراد

دمای بهینه رشد: تا ۲۶ درجه سانتیگراد

زمان برداشت: خرداد ماه و اردیبهشت

اندام مورد استفاده: بذر

عملکرد خشک شده گیاه: ۸۰۰ کیلوگرم در هکتار

میزان تولید داخلی: بیش از ۹۰۰۰ تن

استانهای عمده تولید کننده: خراسان رضوی، شمالی و جنوبی

خواص درمانی: ضد چاقی، تصفیه کننده خون، معرق، بادشکن، ورم و نفخ معده، افزایش شیرمادران

موارد استفاده: آرایشی، دارویی، غذایی اشکال دارویی: پودر، قطره

